

Natura 2000

**Strokovna izhodišča
za vzpostavljanje omrežja habitatov**

Gozdni habitatni tipi

Ljubljana, oktober 2002

1 Uvod

Skladno z Evropskim sporazumom o pridružitvi, ki ga je podpisala Slovenija, se je Slovenija zavezala izpolniti obvezo, da najpozneje do vstopa v Evropsko unijo (EU) določi območja v Sloveniji, ki so pomembna z vidika ohranitve narave v EU. Območja morajo biti opredeljena skladno z merili in navodili, navedenimi v Direktivi o habitatih (Council Directive on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora), pri čemer mora zlasti upoštevati navzočnost habitatnih tipov in vrst, ki so navedene v dodatkih I in II navedene direktive.

Projektna naloga spada v sklop potrebnih strokovnih podlag za določitev omenjenih območij, in sicer je cilj naloge določiti na območju Slovenije navzočnost oziroma razširjenost gozdnih habitatnih tipov, ki so navedeni v dodatku I Direktive o habitatih in dodatnih habitatnih tipov, ki jih je predlagala Slovenija in so s strani EU že potrjeni.

2 Metodologija izdelave projektne naloge

Najpomembnejša izhodišča projektne naloge so bila:

- seznam pomembnih gozdnih habitatnih tipov iz Direktive o habitatih in dodatnega predloga Slovenije,
- interpretacijski ključ za prevajanje habitatnih tipov, navedenih v Direktivi o habitatih, v habitatne tipe, kot jih imamo opredeljene in poimenovane v Sloveniji,
- računalniška baza podatkov o gozdnih združbah in sestojih Zavoda za gozdove Slovenije.

V bazi podatkov o odsekih oziroma oddelkih kot temeljnih gozdno ureditvenih in prostorskih informacijskih enotah območja gozdov v Sloveniji, se je prek omenjenega interpretacijskega ključa določilo odseke/oddelke, katerih gozdne združbe pripadajo habitatnim tipom iz dodatka I Direktive o habitatih.

Zaradi ugotovitve površin in izdelave kart najbolj ohranjenih habitatnih tipov, pomembnih z vidika Direktive o habitatih, smo uporabili podatke iz že omenjene baze odsekov/oddelkov o ohranjenosti gozdnih sestojev. Odseki/oddelki so v pogledu ohranjenosti gozda v tej bazi razvrščeni v tri kategorije: ohranjeni, spremenjeni in izmenjani. Z vidika Nature 2000 so primerni predvsem odseki/oddelki z ohranjenimi gozdovi, v katerih je »tujih ali redko prisotnih drevesnih vrst v zmesi do 30 %«.

Na podlagi omenjenih podatkov o habitatnih tipih in ohranjenosti gozdnih sestojev se je izdelalo karte razširjenosti z vidika Direktive o habitatih pomembnih gozdnih habitatnih tipov v Sloveniji ter karte najbolj ohranjenih teh habitatnih tipov, izdelalo pa se je tudi preglednice s podatki o površinah obravnavanih habitatnih tipov in njihovih najbolj ohranjenih območij.

3 Rezultati

Preglednica 1: Pregled gozdnih združb, zajetih v posamezne habitatne tipe

Habitatni tip	Ime habitatnega tipa	Gozdne združbe – po seznamu iz baze ZGS	
		Šifra	Ime gozdne združbe
9110	Srednjeevropski kisloljubni bukovi gozdovi	132 133 141 142 143 153 154	Quercu-Fagetum var. Luzula Quercu-Luzulo Fagetum Luzulo Fagetum Festuco drymeae-Fagetum Polygonato verticillati-Luzulo fagetum Enneaphyllo-Fagetum pohoricum ¹ Savensi-Fagetum pohoricum ¹
9180*	Javorovi gozdovi v grapah in na pobočjih	261 262 263	Tilio-Aceretum Ulmo-Aceretum Aceri-Fraxinetum
9410	Alpinski in montanski smrekovi gozdovi v Alpah	-	-
9420	Macesnovi gozdovi na karbonatni podlagi v subalpskem pasu	-	-
9530*	Gozdovi črnega bora	243	Orno-Pinetum
3230 (1)	Gorska vrbovja	31,32	Salici-populetum, Salicetum gr. – v alpskem in predalpskem svetu v nadm. viš. nad 700 m
3230 (2)	Predalpsko vrbovje z nemškim strojcem	31,32	Salici-populetum, Salicetum gr. – v alpskem in predalpskem svetu v nadm. viš. pod 700 m
91E0* (1)	Srednjeevropska obrežna bela vrbovja	31.32	Salici-populetum, Salicetum gr. – preostala območja v Sloveniji
91E0 (2)	Siva jelševja	24 25	Alnetum glutinoso-incanae Alnetum incanae
91E0 (3)	Srednjeevropska črna jelševja in jesenovja	264	Carici remotae-Fraxinetum
91F0	Hrastovo-jesenovo-brestovi gozdovi ob rekah	12	Quercu robori- Ulmetum
91D0	Gorska barja z rušjem	-	-
91D4*	Barjanska smrekovja	233	Sphagno-Piceetum
9340	Ilirski gozdovi črničevja	-	-
4070	Rušje	281 282	Rhododendro-rhodotamnetum Pinetum mughi
S1	Ilirski bukovi gozdovi	70 71 72 73 74 81 82 83 84 91 92 93 94 96 111 112 131 134 151 152 161 171 172	Fagetum submontan. var. Sesleria autumnalis Seslerio-Fagetum Hacquetio-Fagetum Fagetum submontanum submediterraneum Fagetum submontanum praealpinum Enneaphyllo-Fagetum Orvalo-Fagetum Adenostylo-Fagetum Lamio orvalae-Fagetum praealpinum Savensi Fagetum Adenostylo-Fagetum Larici-Fagetum Luzulo niveae-Fagetum Fagetum altimontanum praealpinum Ostryo-Fagetum Carici albae- Fagetum Quercu-Fagetum Ornithogalo pyrenaici-Fagetum Blechno-Fagetum Deschampsio-Fagetum Abieti-Fagetum dinaricum Abieti-Fagetum praealpino-dinaricum Abieti fagetum praealpinum
S2	Ilirski gozdovi hrastov in belega gabra	11 41 42 43	Quercu robori-Carpinetum Quercu-Carpinetum var. Hacquetia Quercu-Carpinetum var. Luzula Ornithogalo pyrenaici-Carpinetum
S3	Jugovzhodni evropski gozdovi rdečega bora	241	Genisto-Pinetum

Opombi: S1,S2, S3 – predlogi Slovenije za dopolnitev seznama habitatnih tipov.
i – interno poimenovanje

Preglednica 2: Pregled celotnih površin in površin ohranjenih habitatnih tipov

Habitatni tip		Celotna površina ha	Površina ohranjenih gozdov ha
9110	Srednjeevropski kisloljubni bukovi gozdovi	127.774	65.623
9180*	Javorovi gozdovi v grapah in na pobočjih	3.980	2.136
9530*	Gozdovi črnega bora	213	209
3230 (1)	Gorska vrbovja	22	6
3230 (2)	Predalpsko vrbovje z nemškim strojevцем	1.416	938
91E0* (1)	Srednjeevropska obrežna bela vrbovja	7.508	2.456
91E0 (2)	Siva jelševja	1.361	802
91E0 (3)	Srednjeevropska črna jelševja in jesenovja	235	96
91F0	Hrastovo-jesenovo-brestovi gozdovi ob rekah	-	-
91D0	Gorska barja z rušjem	-	-
91D4*	Barjanska smrekovja	553	272
4070	Rušje	17.151	17.151
S1	Ilirski bukovi gozdovi	598.557	331.777
S2	Ilirski gozdovi hrastov in belega gabra	100.697	49.370
S3	Jugovzhodni evropski gozdovi rdečega bora	3.018	2.095
SKUPAJ		862.485	472.931

Pojasnila

Površine habitatnih tipov so izrednotene na podlagi podatkov o površinah gozdnih združb v posameznih odsekih/oddelkih. Ker so se ob izdelavi gozdnogospodarskih načrtov gospodarskih enot pred letom 1998, skladno s tedanjim pravilnikom, v bazah podatkov posameznih odsekov/oddelkov vzdrževali podatki o površinah le treh prevladujočih gozdnih združb v vsakem odseku/oddelku, imajo podatki o površini habitatov določeno negativno napako, saj habitatni tipi, ki v posameznem odseku po površini niso vsaj na tretjem mestu, v prikazanem seštevku niso upoštevani. V praktičnem smislu za potrebe projekta Natura 2000 navedeno praviloma ne pomeni večje pomanjkljivosti, saj je habitat, ki je v določenem odseku/oddelku zastopan le v manjšem deležu, zaradi vpliva habitatov iz okolice gotovo manj značilen in manj primeren za posebno varovanje oziroma spremljanje njegove ohranjenosti. Drugače je pri zelo redkih habitatnih tipih, ki se tudi pojavljajo malopovršinsko. Te habitate bo potrebno opredeliti s podrobnejšo analizo. To velja predvsem za habitata »gorska barja z rušjem« in »hrastovo-jesenovo-brestove gozdove ob rekah«.

Podatki ZGS kažejo, da je v Sloveniji 222 odsekov oziroma 4.244 ha gozdov, v katerih lesna zaloga macesna presega 50 % lesne zaloge. Vizualno tu sicer gre za (pretežno) macesnove gozdove vendar pa ne za macesnove gozdne združbe. V večino teh gozdov pripada gozdnim združbam visokogorskih in subalpskih bukovih gozdov in gozdni združbi alpskega rušja, kjer pač rušje ne prispeva k lesni zalogi in lahko ob zelo nizki lesni zalogi macesen v teh gozdnih prevladuje. Ker je v posebni ekspertizi (Robič, 2002) poudarjeno, da gre pri habitatnem tipu 9420 za macesnova in cemprinova rastišča, ki jih v slovenskem alpskem prostoru ni, naših rastišč z macesnom nismo šteli k navedenemu habitatnemu tipu.

Iz enakega razloga nismo prikazali tudi habitatnega tipa »alpskih in montanskih smrekovij v Alpah«. Obeh navedenih habitatnih tipov zato niti nismo navedli v preglednici 2.

Karte

Slike ohranjenih gozdov posameznih habitatnih tipov

V elektronski obliki so izdelane grafične slike razširjenosti vsakega habitatnega tipa posebej, in sicer so v teh slikah prikazani samo ohranjeni gozdovi posameznega habitatnega tipa. Gozdovi so prikazani po odsekih/oddelkih, ki so najmanjše prostorske enote, za katere so v bazi podatkov ZGS podatki o gozdnih združbah in drevesni sestavi. Odseki, v katerih dani habitatni tip zavzema več kot 80 % gozdne površine, so prikazani s polno barvo tega habitatnega tipa, odseki, v katerih dani habitatni tip zavzema 20-80% površine, pa so prikazani s 30%-nim rastrom iste barve, torej v znatno šibkejšem tonu iste barve. Če je v odseku manj kot 20 % danega habitatnega tipa, smo tak odsek oziroma tako površino danega habitatnega zanemarili in grafično ni prikazan oziroma prikazana. Ostali gozdovi so vselej prikazani v svetlo sivi barvi. (V preglednici 2 so upoštewane vse površine danega habitatnega tipa ne glede na njegov površinski delež v odseku, če je bil po deležu v odseku/oddelku vsaj na tretjem mestu.)

Na ta način je izdelanih 13 slik v tej študiji prikazanih z vidika Direktive o habitatih pomembnih habitatnih tipov.

Sintezni slike habitatnih tipov

V različnih barvah je na isti sliki prikazana razširjenost vseh v tej študiji prikazanih habitatnih tipov. Pri tem so na ločenih slikah prikazani posamezni habitatni tipi v celotnem njihovem obsegu ter le ohranjeni gozdovi obravnavanih habitatnih tipov. Habitatni tip je prikazan v ustrezni polni barvi, če v danem odseku zavzema vsaj 20 % gozdne površine. Če je v odseku manj kot 20 % danega habitatnega tipa, smo tak odsek oziroma tako površino danega habitatnega zanemarili in grafično ni prikazan oziroma prikazana. Če se v istem odseku/oddelku nahajata dva habitatna tipa iz seznama pomembnih habitatov, je na sliki prikazan tisti, ki ga je po površini več.

Obe sintezni karti sta tudi natisnjeni, in sicer v merilu 1:250.000.

4 Viri

1. EU, 1992: Council Directive 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora.
2. Robič, D., 2002: Seznam in nomenklatura habitatnih tipov gozdov za njihovo vključitev v območja Natura 2000 (Interpretacijski ključ), rokopis, Ljubljana.
3. Baza podatkov Zavoda za gozdove Slovenije

Izdelali:

Mag. Živan Veselič, univ. dipl. inž. gozd.

Dragan Matijašič, univ. dipl. inž. gozd.

Vid Mikulič, univ. dipl. inž. gozd.

Robert Ogrizek, univ. dipl. inž. gozd.